

згодом просто резервом національної економіки – відійти на другий план і грати роль «невидимої руки» національного ринку та економіки країни.

Значні результати діяльності підприємств забезпечаться тільки тоді, коли закони щодо підприємницької діяльності будуть писати економісти, а не політики і система оподаткування стане прозорою та чистою. Уряд країни має створювати програми для підтримки малих підприємств і просувати ідею їх розвитку як невід’ємну частину розвитку національної економіки.

Перелік посилань

1. Агурбаш Н.Г. Государственное регулирование развитием малых предприятий: монография / Н.Г.Агурбаш. - М.: Палеотип, 2005 – 196 с.
2. Стиглиц Дж. Продолжение ежегодной конференции банка по экономике развивающихся стран / Дж.Стиглиц// Вопросы экономики.-1999-№8-с.249-1999г.- 430 с.
3. Статистичний щорічник України за 2007 рік/ Державний комітет статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Консультант, 2008 р. -571 с.
4. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2000, N 51-52, ст.447
5. Мокій А.І. Розробка стратегії розвитку малого бізнесу в малих містах з урахуванням світового досвіду, визначення першочергових завдань в цій сфері. / Васильців Т.Г., Мокій А.І. [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://niss.lviv.ua/analytics/63.htm>
6. Статистичні дані України [електронний ресурс] / Державний комітет статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Ткаченко Ю.В.

к.е.н., доц. Державний інститут підготовки кадрів

ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА: ОСНОВА ЕФЕКТИВНО ДІЮЧОГО ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті досліджено суть промислової політики в Україні на сучасному етапі, а також комплексно охарактеризовано стан промислового комплексу національної економіки. Визначено основні пріоритетні напрямки стратегії удосконалення промислової політики держави як основи становлення ефективного підприємницького середовища в Україні.

In the article explored essence of promislovovoy policy in Ukraine on the modern stage, and also the state of industrial complex of national economy is complex described. Certainly basic directions of priorities of strategy of improvement of promislovovoy policy of the state as bases of becoming of effective enterprise environment in Ukraine.

Ключові слова: промислова політика, підприємництво, підприємницьке середовище, моделі промислової політики, конкурентоспроможність.

Вступ. Промислова політика є одним із основних напрямів економічної діяльності держави, сутність якої складає система заходів, спрямованих на

якісні й кількісні перетворення промислового сектора та пов'язаних з ним секторів. В сучасних економічних умовах розробка стратегії економічного зростання країни є першочерговим завданням, саме тому визначення напрямів розвитку промислової політики як основи економічної системи держави, визначення науково обґрунтованих методів її впровадження, є актуальним. Можливість України щодо інтеграції до європейської і світової економіки, що призведе до загострення конкуренції на внутрішньому ринку, потребує нових підходів та інструментів економічного розвитку, ефективних засобів промислової політики, особливо таких, що довели свою дієвість як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються. Стабільний розвиток економіки України, зокрема її промислового сектора, повинен ґрунтуватись на впровадженні інноваційних технологій, розробці власних технологічних інновацій.

Теоретичні, методичні і практичні питання промислової політики активно досліджують як українські (О. Амоша, О. Алимов, С. Біла, В. Бодров, А. Гальчинський, В. Геєць, Ю. Гончаров, Б. Кваснюк, І. Лукінов, О. Мордвінов, Ю. Ніколенко, В. Новицький, В. Сіденко, В. Семиноженко, А. Філіпенко, А. Фукс, А. Чухно, М. Чумаченко та ін.), так і російські вчені (С. Авдашева, В. Кириченко, А. Некіпелов, І. Шурчков, Ю. Петров, О. Ястребова тощо). Рівень дослідження проблем формування та реалізації промислової політики в сучасній вітчизняній науці є недостатньо вивченим, зокрема, що стосується питання основи реалізації промислового потенціалу країни.

Постановка задачі. Метою статті є розробка та обґрунтування методологічних засад реалізації державної промислової політики в умовах сучасної економіки, визначення засад стратегії інноваційного розвитку національної промисловості. Основні завдання полягають у наступному: дослідити сутність промислової політики як складової економічної політики держави; дослідити особливості розвитку промислового комплексу України; визначити подальшу стратегію та напрямки державної промислової політики України; розробити пропозиції щодо вдосконалення державної промислової політики створенням кластерної побудови інноваційної діяльності в промисловій політиці.

Результати дослідження. Питання про сутність промислової політики викликає гострі дискусії, які віддзеркалюють розбіжність у поглядах науковців та практиків щодо ролі держави в економічній системі. Наявними є як надмірні сподівання на ефективність державного управління, з одного боку, так і заперечення необхідності будь - якого державного втручання в господарський процес – з іншого.

Державна промислова політика – це складова економічної політики держави, яка спрямовує діяльність на прискорення економічного розвитку країни та її регіонів, на стимулювання роботи промислових підприємств усіх форм власності у напрямі досягнення національною економікою поставлених завдань [4, с.44]. Концепція державної промислової політики, закріплена законодавчо Указом Президента України «Про Концепцію державної промислової політики» від 12 лютого 2003 року, говорить про те, що державна

промислова політика є «важливою складовою загальнодержавної політики. Вона спрямована на досягнення промисловістю якісно нового рівня розвитку, посилення промислового потенціалу держави, задоволення потреб населення, зростання обсягів виробництва і підвищення конкурентоспроможності промислової продукції» [1].

Важливими функціями державної промислової політики є: вибір пріоритетних напрямів розвитку промисловості, розробка системи протекціоністських заходів, створення режиму найбільшого сприяння перспективним підприємствам для формування «точок зростання», запровадження регулятивних заходів із сертифікації якості промислової продукції тощо.

Аналіз процесу впровадження державної промислової політики дозволяє виділити в ньому три основні етапи: аналіз цілей щодо управління розвитком національної економіки, можливостей їх реалізації та ресурсного забезпечення; визначення стратегії та механізмів її реалізації з метою досягнення цілей промислової політики; розробка системи збалансованих заходів промислової політики, необхідних для реалізації цієї стратегії, а також визначення пріоритетних напрямів забезпечення їх ресурсами.

Задля досягнення позитивного економічного ефекту від впровадження промислової політики, державі необхідно використовувати моделі промислової політики [4, с.45-47], які будуть позитивно впливати на розвиток промислового комплексу. Їх можна згрупувати за формами, методами та типами – табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація моделей промислової політики

За формами:	експортоорієнтована модель - заохочення виробництв, орієнтованих на експорт своєї продукції
	модель імпортозаміщення - стратегія забезпечення внутрішнього ринку на основі розвитку національного виробництва
	інноваційна модель - в основі якої лежить процес економічного розвитку країни, що спирається на новітні тенденції технологічного розвитку з використанням високотехнологічного виробництва.
За методами:	конкурентна модель - сукупність заходів зі створення й підтримки в макроекономіці умов для успішного функціонування вільного ринку, включаючи питання трансформації власності, приватизації виробництва.
	протекціоністська концепція передбачає відоме обмеження дії ринкових сил, певний протекціонізм стосовно національної промисловості, державне регулювання виробництва в загальнонаціональних інтересах.
За типами:	селективна - полягає у створенні загальних умов, які сприяють розвитку промисловості по горизонталі. Вона рівномірно впливає на усіх суб'єктів ринку (галузь, регіон, корпорація).
	загальносистемна - виступає як цілеспрямований вплив на визначені групи суб'єктів ринку (підприємства, окремі види виробництва, цілі галузі або регіони).

Джерело: розроблено за даними [4, с.45-47], адаптовано

Для досягнення позитивного економічного ефекту від провадження промислової політики, державі необхідно ґрунтовно дослідити кожен регіон країни та обрати для нього найбільш вдалу модель промислової політики. Так,

наприклад, для розвитку промисловості Донецької області необхідним є застосування експортоорієнтованої моделі, оскільки в даному регіоні, в більшому ступені, зосереджене виробництво продукції промислово-технічного призначення, у той час як для західних регіонів України необхідно використовувати модель імпортозаміщення, тому що дані області спеціалізуються на виробництві товарів народного споживання, що так необхідні споживачам усередині країни.

За середньорічними темпами зростання промислового виробництва Україна наближалася до групи країн-лідерів, проте негативні світові тенденції перекреслили ці перспективи.

Неефективною лишається галузева структура промислового виробництва. Більш як 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси. Частка продукції соціальної орієнтації знаходиться на рівні 1/5 загального обсягу промислового виробництва і має спадаючий тренд. Галузь машинобудування хоча і додала в темпах розвитку, але її частка в структурі промисловості (0,3% у 2006 р.) майже у 5-7 разів нижча за рівень, що мають розвинені країни (табл.2). Найбільшу частку у структурі промисловості традиційно займає переробна промисловість: від 75,8% у 2005 році до 73,9% у 2008 році. Також серед лідируючих галузей залишається металургія – 18,2-23,3%.

Суттєвою проблемою лишається створення і використання досягнень науково-технічного прогресу. Протягом останніх років на науку і науково-технічні роботи витрачається 1,2% ВВП, з них з держбюджету лише 0,4%, що на порядок менше, ніж у розвинутих країнах. Для промисловості ці показники мають значення відповідно 0,56 і 0,08%.

Промислове виробництво країни забезпечує більш як третину загального обсягу валового внутрішнього продукту, майже 50% товарів і послуг, а також 80% експортної продукції. Обсяг реалізованої промисловими підприємствами продукції зріс протягом 2003-2007 років у 2,5 рази, але рентабельність операційної діяльності залишається надто низькою – лише 3-5% (табл.3). Позитивна динаміка розвитку промисловості відбувається з середини 1999 року. Поліпшилася інвестиційна привабливість промисловості. Якщо в загальному обсязі інвестицій в основний капітал у 1990 році частка промисловості становила 34,5%, у 1995 році — 38, то у 2007 році збільшилася до 40,6%. Частка експорту промислової продукції у валовому внутрішньому продукті становить близько 40%, проте його структура незадовільна через переважання сировинної складової, яка перевищує 60%. Продукція високотехнологічних та наукоємних галузей в загальному обсязі експорту становить лише 15%.

Під час кризи промисловість країни знизила обсяги виробництва на 27,5% (червень 2009 р. до червня 2008 р.), що чи не найкраще показує всі проблеми цієї галузі: значну залежність від зовнішнього споживання, відсутність підприємств повного циклу, інноваційна пасивність тощо.

Таблиця 2

Обсяги реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) за 2005-2008 роки (у діючих цінах відповідного року)

Показник	2005		2006		2007		2008	
	млн.гр н.	у % до підсу мку	млн.гр н.	у % до підсу мку	млн.гр н.	у % до підсу мку	млн.гр н.	у % до підсу мку
Промисловість	468562,6	100	551729,0	100	717076,7	100	916618,3	100
Добувна промисловість	38867,1	8,3	45077,4	8,2	56348,6	7,9	85854,6	9,4
Переробна промисловість	355079,9	75,8	405466,3	73,5	530162,7	73,9	42916,1	4,7
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	76329,1	16,3	85822,0	15,5	109959,9	15,3	42938,5	4,7
Легка промисловість	5014,2	1,1	6127,7	1,1	7034,1	1,0	667595,7	72,8
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	11617,2	2,5	13490,6	2,4	16788,0	2,4		
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	44030,0	9,4	43895,5	8,0	52527,7	7,3	139724,4	15,2
Хімічна та нафтохімічна промисловість	30161,6	6,4	35249,7	6,4	43911,4	6,1	8125,1	0,9
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	41859,5	18,2	57871,1	20,0	93410,7	23,3	20481,0	0,6
Машинобудування	24492,2	10,7	35133,1	12,2	53569,3	13,4	66242,2	0,3

Джерело: розроблено за даними [7]

Основними складовими потенціалу розвитку промисловості є:

1) значні виробничі потужності – одні з найбільших в Європі, здатні до реалізації технологій і швидкого нарощування обсягів виробництва, у тому числі в інвестиційно-спроможних галузях: машинобудуванні, приладобудуванні, ракетно-космічному комплексі;

2) великомасштабна науково-технічна система, яка включає понад 100 академічних організацій, понад 150 вузівських науково-технічних центрів, більше 1370 організацій, які виконували наукові дослідження й розробки;

3) наявність працівників високої кваліфікації, у тому числі понад 94 тис. наукових працівників;

4) природні ресурси, які дають змогу виробляти конструкційні та функціональні матеріали в обсягах, достатніх для самозабезпечення замкнених технологічних циклів у промисловості.

Таблиця 3

Основні показники розвитку промисловості

Показник	2003	2004	2005	2006	2007
Обсяг реалізованої продукції промисловості (у фактичних цінах), млн. грн.	289117,3	400757,1	468562,6	551729,0	717076,7
Основні засоби промисловості (у фактичних цінах, на кінець року), млн. грн.	362598	420080	463001	501977	645443
Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, відсотків	3,3	4,7	5,5	5,8	5,8
Частка збиткових підприємств, відсотків	40	38	37	35	33
Середньорічна кількість найманих працівників у промисловості, тис.	3943,6	3941,2	3913,3	3851,8	3690,0
Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників у промисловості, грн.	553,59	697,42	912,83	1144,59	1481,96

Джерело: розроблено за даними [7]

Враховуючи попередній досвід та якісно нові тенденції останніх років реформування промисловості повинно здійснюватись за наступними напрямками (рис. 1).

Світовий і вітчизняний досвід розвитку ринкової економіки дає багато прикладів щодо шляхів підвищення конкурентоспроможності як промислового виробництва, так і цілих країн. Але всі їх можна звести до трьох основних варіантів: 1) отримання конкурентних переваг за рахунок дешевих або дефіцитних національних ресурсів (людський капітал, енергоресурси); 2) наздоганяюча модернізація виробничого апарату з використанням власних, а частіше запозичених досягнень науково-технічного прогресу; 3) стратегія інноваційного розвитку, яка передбачає суттєву активізацію інноваційних процесів, інтелектуальний розвиток людського капіталу. Для України, зважаючи на вище означені стратегічні переваги, найбільш оптимальним вбачається саме третій варіант – стратегія інноваційного зростання.

Загальний напрям інноваційної трансформації економічної системи має бути підтриманий ефективними заходами державної промислової політики: підтримкою, насамперед, технологій, що забезпечують конкурентоспроможність продукції, заохоченням ініціативи і самостійних дій підприємств, спрямованих на ефективне використання основного капіталу; удосконалення ринкової інфраструктури (недержавних біржових, банківських, інвестиційних, страхових інститутів, подальший розвиток фондового та валютного ринків);

формування ринкових механізмів державного регулювання промисловості, всебічна підтримка науково-дослідних, дослідно-технологічних та дослідно-конструкторських, венчурних, впроваджувальних та інших інноваційних організацій; формування досконалої правової бази та стимулів подальшого розвитку мережі інноваційних структур; розробка і реалізація цільових комплексних програм; розвиток систем стандартизації, метрології і сертифікації промислової продукції; створення системи інформаційного та прогнозно-аналітичного забезпечення реалізації промислової політики.

Рис. 1. Складові реформування промислового комплексу України (побудовано за даними Концепції Загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року)

За останнє десятиріччя, як засвідчує світовий досвід, широкого визнання набула промислова політика розвитку, що базується на кластерному підході. Саме вона зумовила економічне зростання в західноєвропейських країнах, а також продемонструвала свої плюси в країнах з перехідною економікою – Угорщині, Чехії, Польщі, Словенії та країнах, що розвиваються. Ця політика відкриває нові можливості для суспільного прогресу, тому було б доцільним запровадження її в Україні. Крім того, концепція кластерів дає можливість ефективно поєднувати інтереси інвесторів та потреби економіки як на національному, так і на регіональному рівнях і є вагомим складовим фактором сприяння іноземним інвестиціям та активізації інноваційно-інвестиційної діяльності [2, с.139]. У 2007 році інноваційну діяльність здійснювали лише 14,3 % від загальної кількості підприємств, тоді як в розвинутих країнах частка інноваційно-активних підприємств сягає 70%. Відносно 1990 року частка нової продукції, яка відповідає за технічним рівнем кращим вітчизняним і закордонним зразкам, зменшилася з 89% до 43 %. Технічний рівень освоєної продукції падає, упроваджуються, як правило, поліпшуючі нововведення.

Істотне відставання України простежується і в сфері використання інформаційних технологій (табл. 4).

Таблиця 4

Інноваційна активність промислових підприємств у 2008 році

Показник	I квартал 2008 року	I півріччя 2008 року	9 місяців 2008 року	2008 рік
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	6,8	7,5	7,9	11,5
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	5,9	6,3	6,1	6,7
Освоєно інноваційні види продукції, найменувань	556	997	1426	2526
з них нові види техніки	182	413	566	881
Впроваджено нові технологічні процеси, процесів	202	346	499	1419
у т.ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	68	126	187	634

Джерело: розроблено за даними [7]

Найпотужнішим каналом трансферту навичок, знань та технологій від іноземних компаній до місцевої економіки повинні стати прямі зв'язки між іноземними і місцевими компаніями та установами.

Підвищення конкурентоспроможності промислової продукції потребує створення сучасних зразків комплектуючого обладнання, його сертифікації відповідно до вимог міжнародних організацій. З метою гармонізації техніко-технологічних параметрів вітчизняних інноваційних розробок з міжнародними зразками та створення умов виходу на міжнародні ринки необхідно забезпечити розробку і впровадження CALS - технологій, що дозволить уніфікувати процес їх відбору та впровадження, вийти на світовий ринок наукоємної продукції. Зараз під CALS розуміється Computer Acquisition and Life-cycle Support – безперервна інформаційна підтримка життєвого циклу продукції – стратегія систематичного підвищення ефективності, продуктивності і рентабельності процесів господарської діяльності за рахунок впровадження сучасних методів інформаційної взаємодії всіх учасників процесу виробництва, збуту і поствиробничої підтримки товару. Питання фінансування відносяться до найскладніших в усьому комплексі завдань інноваційного розвитку України. Як свідчить практика, існуюча на заході модель венчурних інвестицій в умовах України не діє. Вихід із даної ситуації вбачається у створенні кептивних і напівкептивних венчурних структур на основі ФПП.

Кептивним називається залежний або напівзалежний інвестиційний фонд, що інвестує в інновації виключно в інтересах своєї материнської організації. Як остання може виступати фінансова корпорація, страхова компанія, університет та ін. Напівкептивні фонди – це гібридні інвестиційні інструменти, що поєднують інвестиції як материнської компанії, так і сторонніх інвесторів, у т.ч. і держави. [3, с.42]. На відміну від поширеної у світі традиційної моделі

відособлених венчурних формувань, запропоновані фонди створюються не зовні, а в середині великих компаній. Вони мають стати головним елементом системи ризикового фінансування нового технологічно-орієнтованого бізнесу, а не корпоративних науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок. Запропонована модель передбачає принципово інший контроль над фондом та компаніями за умов їхнього фінансування з джерела внутрішньокорпоративного капіталу. Отже, крім економії на витратах, створення кептивного фонду дозволяє уникати невирішених в Україні юридичних і податкових проблем. Дана модель значно знижує ризик ринкового банкрутства, тому що інвестори не лише здійснюють контрольні функції, а й беруть на себе значну частину бізнес-ризиків. Таким чином, модель інвестування інновацій шляхом створення кептивних та напівкептивних (з участю держави) фондів є перспективним шляхом здійснення державної промислової політики в сучасних умовах.

Висновки. Державна промислова політика є невід'ємною складовою соціально-економічної політики як сукупність узгоджених заходів, що спрямовані на кількісні та якісні структурні, інноваційні та інвестиційні перетворення реального сектора економіки з метою підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг на ринку, стимулювання економічного зростання держави. На сьогодні промисловій політиці в Україні притаманна ціла низка проблем, серед яких залежність від міжнародної кон'юнктури ринку, низька рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, що прямо пов'язано з невикористанням інноваційних технологій у діяльності.

Державні механізми сучасної промислової політики мають спрямовуватись на всебічну підтримку інноваційних організацій у зусиллях щодо їх забезпечення промислового розвитку ринковими методами; удосконалення правової бази та стимулів подальшого розвитку мережі інноваційних структур; розвиток нових форм взаємодії наукових організацій та підприємств задля створення і впровадження інновацій; покращення систем захисту інтелектуальної власності та просування її на ринок; розширення підготовки кадрів вищої кваліфікації.

Формування досконалого механізму довгострокового кредитування та застосування новітніх форм фінансування (кептивні та напівкептивні фонди) реального сектора, особливо інноваційної сфери, має стати одним з першочергових завдань переходу України до інноваційного типу розвитку, основним напрямком вирішення якого є поліпшення механізму трансформації інноваційної ідеї до вже готової продукції.

Перелік посилань

1. Про Концепцію державної промислової політики: Указ Президента України від 12 лютого 2003 року.
2. Горник В.Г. Реформування системи управління промисловістю на основі інституціоналізації ринкових відносин // Збірник наукових праць НАДУ. 2005. – Випуск 1. – С. 138 – 149.

3. Горник В.Г. Інвестиційна стратегія реструктуризації промислового виробництва / Горник В.Г. // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2004. – № 2. – С. 40 – 46.

4. Л. Яковенко. Теоретические аспекты промышленной политики / Л. Яковенко // Экономика Украины. – 2005. – №10. – С. 44-50.

5. Тарасенко Ю.Г. Промислова політика як необхідна передумова розвитку регіонів України / Тарасенко Ю.Г.// Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №11. – С.15-17.

6. Романова А.О. Формирование и механизмы реализации государственной промышленной политики на региональном уровне / Романова А.О. – Орел: Изд-во ОРАГС, 2007. – 174 с.

7. Офіційний сайт Міністерства промислової політики України [Електроний ресурс]. – Режим доступу: [http:// industry.kmu.gov.ua](http://industry.kmu.gov.ua)

Кириченко С.О.

ст. викладач НТУУ «КПІ»

Корінна Н.О.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано стан розвитку малого бізнесу в Україні, визначено основні причини гальмування його розвитку, ознаки, які суттєво відрізняють його від підприємництва більшості країн, а також значущість малого бізнесу у подоланні «тінізації» економіки.

In the article development of small business status is analysed in Ukraine, certainly principal reasons of braking of his development, signs which substantially distinguish it from the enterprise of most countries, and also meaningfulness of small business, in overcame «shadowing» of economy.

Ключові слова: мале підприємництво, світовий досвід, «тіньова» економіка.

Вступ. Актуальність даної теми визначена в першу чергу об'єктивно важливою роллю малого підприємництва у сучасній соціально орієнтованій ринковій економіці, перехід до якої є головним вектором реформ в Україні. Мале підприємництво – це істотна складова ринкового господарства, невід'ємний елемент конкурентного механізму. Мале підприємництво дає ринковій економіці гнучкість, мобілізує фінансові і виробничі ресурси населення, несе в собі могутній антимонопольний потенціал, слугує серйозним фактором структурної перебудови і забезпечення проривів науково-технічного прогресу, вирішує проблему зайнятості та інші соціальні проблеми ринкового господарства. Ось чому становлення та розвиток малого підприємництва (звичайно, в єдності з великим) являє собою стратегічну задачу реформаційної економічної політики. Проблеми малого підприємництва досліджують сучасні вітчизняні науковці, зокрема В. Бодров, З. Варналій, Л. Воротіна, В. Грушко, М. Дем'яненко, А. Кисельов, Т. Ковальчук, М. Крупка, О. Кужель, І. Кузнецова, І. Михасюк, А. Пересада, А. Поддєрьогін, М. Савлук, А. Чухно.